

Пело Михайлов (Пловдив, България)

**ЗА НАЙ-РАННАТА ОТКРИТА ПУБЛИКАЦИЯ
ПО БЪЛГАРСКА ЕРГОНИМИЯ**
Принос към историята на българската ономастика

Целта на научното съобщение е да представи засега най-ранната открита публикация по българска ергонимия, носеща дата 6 април 1930 г.

Според „Енциклопедия на българската ономастика” **ергоним** е *„собствено име на всяко делово, по интереси обединение на люде, различно от етническото, етнографското, регионалното и конфесионалното, именно: организации, съюзи, учреждения, корпорации, кооперации, кръжоци, групи, бригади, отряди, полкове, предприятия, заведения и подобни. [Например] Отряд „Чавдар”, бригада „Ел-брус”, Софийски университет „Св. Климент Охридски”, синдикат „Подкрепа” и подобни” (ЕБО 2016: 128). Съответно **ергонимия** е „свкупност[та] от ергоними” (ЕБО 2016: 128).*

Нататък енциклопедичната статия за **ергоним** продължава с изясняването на произхода на термина – от гр. *έρων* 'дело, труд, дейност, функция', както и с уточнението, че *„в българската ономастика [ергонимите] са описани от Русинов 1993”* и на два пъти от Цанка Константинова¹.

В цитираната енциклопедична статия е допусната известна неточност. Да, наистина Русин Русинов през 1993 г. в кратка статия описва появата и развитието на ергонимите, т. е. собствените имена на читалища, училища, организации и други институции в българските земи през втората половина на XIX век. В нея той прави важно уточнение за годината – *1850 г.*, когато се появява първият български ергоним – *Българско училище на св. Кирил и Методий в Пловдив*. Нататък в статията си Русинов акцентира върху имената на читалищата през

XIX век и завършва със следния извод: „През Възраждането... утвърждаването на ергонимите като лексикално-семантична и синтактична категория се извършва от читалищата” (Русинов 1993: 118).

Но за първи път в българската научна литература за ергонимия пише Николай Ковачев през 1987 година²: „Собствените имена на различни организации и дружества, на кръжоци и съюзи са обект на проучване от неразработен дял на ономастиката **ергонимия** (гръц. έργον 'дело, деятелност, функция'). У нас тук се отнасят читалищата, училищата, туристическите, спортните дружества и пр.” (Ковачев 1987: 202). След което Ковачев разглежда и класифицира в различни семантични групи 3965 имена на училища, 3515 имена на читалища и 294 имена на хижи и заслони, както и неуточнен брой имена на туристически дружества.

Задължително е да се отбележи, че пет години по-рано Николай Ковачев класифицира имената на училищата, читалищата и туристическите дружества като **урбаноними** – названия на обекти в селищата (Ковачев 1982: 109–120), т. е. терминът **ергонимия** и класифицирането на **ергонимите** в семантични групи в българското ономастично пространство доказано водят началото си от 1987 г.

През месец януари 2017 г. при събирането на информация за българските курорти, чрез преглед de visu на годишното течение от 1930 г. на списание „Кръгосвет”³ („Кркгосвстъ”), попаднахме на засега най-старата открита публикация по българска ергонимия. Статията носи заглавие „Как се казват нашите читалища” и е излязла под рубриката „Читалищно дело” в брой 15 на списанието, с дата 6 април 1930 г. Естествено в нея никъде не се споменават термините *ергоним* и *ергонимия*, но по своето съдържание и замисъл тя се приближава до публикациите на Николай Ковачев от 1987 г. и Русин Русинов от 1993 г.

Статията не е включена в библиографиите на книгите „Българска ономастика” на Николай Ковачев от 1982 и 1987 г., нито в двете издания на „Енциклопедия на българската ономастика” (1 изд., 2010 г.; 2. разш. и доп. изд., 2016 г.), следователно е непозната за българската наука.

Със сигурност статията от 1930 г. представлява интерес за българските ономасти, както и за други български езиковеди. Тук я препечатваме с осъвременен правопис, като са отстранени ортографските грешки. Не са поправени обаче грешките в изписването на някои от имената на читалищата, напр. Дядо Стойко, вместо правилното *Дядо Стойно* и др. Добавени са бележки за няколко български читалища. Във фиг. 1 представяме факсимиле на статията, за тези изследователи, които желаят да се запознаят с правописа на оригиналната публикация.

„Ако има нещо, с което да се гордее нашият народ – безспорно това са читалищата. Едва ли човек може да си представи колко грамадна роля са изиграли и играят нашите читалища за културното и просветно издигане на нашия народ. На пръв поглед тяхното влияние не се забелязва от съвременника, но хвърлим ли поглед върху един по-продължителен период от време, не може да не се признае голямото дело, което извършват читалищата.

Считаме, че не малък интерес представляват наименованията⁴ на читалищата. Наистина, това е само външната страна, но кой ще отрече, че тия наименования не говорят твърде много?

Ето например, какво могат да ни кажат тия голи имена и сухи цифри:

В България има 2428 читалища. Между стотиците имена на заслужили българи, името на Хр. Ботев се повтаря най-много – 179 читалища носят неговото име. После идва Отец Паисий – 93, Св. св. Кирил и Методий – 56, Васил Левски – 53, Цар Борис III – 24, Иван Вазов – 23, П. Р. Славейков – 13, Климент Охридски – 9, Ал. Константинов – 8, Елин Пелин – 7, Л. Каравелов – 6, Св. Иван Рилски, П. К. Яворов – 5, Д-р Берон – 4, Гоце Делчев, Ст. Караджата [sic!], Ст. Михайловски, Никола Найденов⁵, Пенчо Славейков, В. Клисанов⁶ – 3, Царица Елеонора, Цар Аспарух, Екзарх Антим, Денкоглу, Бр. Миладинови, И. Рилски⁷, Бенковски, Г. Кондолов, Св. Никола, Св. Георги – 2.

Около 80 читалища носят имената на разни лица, без да се повтарят. Има и такива: Дядо Иван Арабаджията⁸, Мърфи, Райко Даскалов, Дядо Стойко⁹, Ради Вилаетски¹⁰, Мара Бунева и др., назовани на местни или всенародни величини.

Другите читалища носят най-много следните имена: Просвета – 270 читалища, Пробуда – 264, Светлина – 175, Развитие – 102, Съзнание – 77, Напредък – 68, Наука и Изгрев – [по] 47, Зора – 46, Искра – 41, Надежда – 40 и т.н.

Вижте и няколко интересни варианти: Светлина, Светило¹¹, Светилник, Светулка, Светлоструй.

„Пробужданията“ пък нямат край: Пробуда, Народна пробуда, Селска пробуда, Родопска пробуда, Пробуждане, Събуждане, Граховска пробуда¹², Будител, Народен будител, Будилник, Селски будилник¹³.

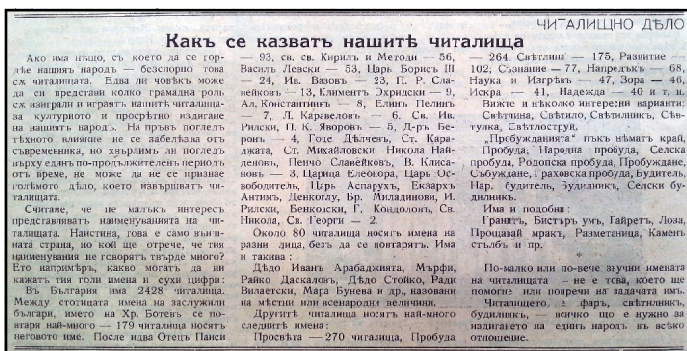
Има и подобни: Гранит¹⁴, Бистър ум¹⁵, Гайрет¹⁶, Лоза¹⁷, Прощавай мрак¹⁸, Разметаница¹⁹, Камен стълб²⁰ и пр.

*

По-малко или повече звучни имената на читалищата – не е това, което ще помогне или попречи на задачата им.

Читалището е фар, светилник, будилник – всичко що е нужно за издигането на един народ във всяко отношение”.

За съжаление статията в списание „Кръгосвет“ не е подписана. В библиографския указател „Български периодичен печат 1844–1944“²¹, е споменато само името на редактора на списанието – Х. Пеев, но е малко вероятно точно той да е неин автор. Възможно е и статията да е колективно дело.

Фиг. 1. Факсимиле на статията „Как се казват нашите читалища“

Интересно беше сравнението на честотността и относителния дял на имената на читалищата през 1930 г. с честотността и относителния им дял през 1980 г.²², което е представено в табл. 1. При възпоменателните (мемориалните) ергоними и през двете години безспорен лидер е името на Христо Ботев. През 1980 г. там на четвърто място се появява името на Никола Й. Вапцаров, който през 1930 г. все още не е придобил известност като поет и революционер.

При символно-метафоричните ергоними първото и второто по честотност име през 1930 г. – Просвета и Пробуда петдесет години по-късно си разменят местата, а десетото по честотност име през 1930 г. – Искра, бележи истински скок, придвижвайки се за половин век с пет места напред.

При относителния дял за отбелязване е, че през 1930 г. едва три имена – Христо Ботев, Просвета и Пробуда се носят от общо 29,4% от читалищата, а през 1980 г. общият им дял е дори още по-голям – 30,5%. През 1930 г. всяко девето читалище е названо Просвета (11,1%), а петдесет години по-късно всяко девето читалище носи името на поета-революционер Христо Ботев (11,4%).

Табл. 1. Честотност и относителен дял на някои имена на читалища в България от общия им брой през 1930 г. и 1980 г.

Година	1930 г.		1980 г.	
Имена на читалища	Брой ^А	Отн. дял в %	Брой ^Б	Отн. дял в %
Възпоменателни (мемориални) имена				
Христо Ботев	179 (1)*	7,4	402 (1)*	11,4
Отец Паисий	93 (2)	3,8	164 (2) ²³	4,7
Св. св. Кирил и Методий	56 (3)	2,3	92 (5)	2,6
Васил Левски	53 (4)	2,2	148 (3)	4,2
Никола Й. Вапцаров	-	-	124 (4)	3,5
Символно-метафорични имена				
Просвета	270 (1)**	11,1	324 (2)**	9,2
Пробуда	264 (2)	10,9	346 (1)	9,9
Светлина	175 (3)	7,2	269 (3)	7,7
Развитие	102 (4)	4,2	109 (4)	3,1
Искра	41 (10)	1,7	93 (5)	2,6
Общо в България	2428	100,0	3512	100,0

Източници: ^А Как се казват нашите читалища. (Читалищно дело). // *Кръгосвет*, II, № 15, 6 април 1930, с. 12; ^Б **Ковачев 1982:** 115–117, **Ковачев 1987:** 203–204.

Бележки: * Числото в скобите показва на кое място по честотност е името в групата на възпоменателните (мемориалните) през съответната година; ** Числото в скобите показва на кое място по честотност е името в групата на символно-метафоричните през съответната година.

Настоящата публикация няма за цел да пренаписва историята на българската ономастика, в частност – на българската ергонимия. Още повече, че по никакъв начин не можем да установим авторството на статията „Как се казват нашите читалища”. По-скоро искаме да покажем как с въпроси на българската ономастика са се занимавали и случайни хора – напр. журналист(ите) от списание „Кръгосвет”. Но по-важно е, че независимо от ранната година в развитието на българската ономастична наука – 1930 г., статията има дори и научен облик, тъй като:

1. Се занимава с общо 2428 названия, или с всичките носители на собствени имена в съответната категория – тази на читалищата.

2. Прави подялба на имената на читалищата в няколко семантични групи – възпоменателни/мемориални (*Христо Ботев и др.*), възпоменателни с честотност единица (*Дядо Иван Арабаджията и др.*), символно-метафорични (*Напредък и др.*), топонимични (*Разметащица и др.*) и случайни²⁴ (*Лоза и др.*), но без да ги назове по този начин.

3. Провежда статистически наблюдения за честотността на отделните имена.

4. Наблюдава и дори изброява поименно обекти – носители на имена с честотност единица.

Надяваме се с осветляването на засега най-ранната открита публикация по българска ергонимия да подпомогнем изследователския процес на бъдещите проучватели на имената на организации, дружества или обединения на хора по интереси в България.

БЕЛЕЖКИ

¹ В действителност Цанка Константинова има 15 публикации по ергонимия, 14 от които са препечатани в посмъртно излезлия сборник: **Цанка Константинова**. По стълбите, които водят нагоре и надолу. Сборник с научни публикации и други материали. – В. Търново: ИК Знак’94, 2011. Тук първо е посочена пагинацията от сборника, а след заглавието на статията – нейната първа или последвала публикация:

- с. 47–59: *Наименования на сдружения в Ески Джумая и техни уставы (1899–1929 г.)*. // Храм „Успение Пресветия Богородици“. Сборник доклади от национална научна конференция, посветена на 150-годишнината от построяването на храма, Търговище, 17 август 2001 г. – София: ИК Арх & Арт, 2002, с. 117–124.
- с. 63–71: *Устави на колективи в Русе (1898–1934 г.), съхранявани в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“*. // Научни трудове на Русенски университет „Ангел Кънчев“, т. 40, 2003, серия № 10.1, с. 27–32.
- с. 138–146: *Названия на някои минни дружества (ергоними) според техни уставы и правилници (20–30-те години на XX век), съхранявани в НБКМ*. // Научни изследвания в чест и в памет на академик Иван Дуриданов: Национална конференция в чест на неговата 85-годишнина на тема „Ономастика. Лексикология. Етимология. Етнолингвистика. Социолнгвистика“, София 9–10 май 2005: Сборник с материали. – В. Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2006, с. 179–185.
- с. 147–153: *Наименования на някои читалищни организации от 20-те и 30-те години на XX век според уставите им във фонда на Националната библиотека на България*. // Състояние и проблеми на българската ономастика. Т. 8. Материали от Национална конференция по ономастика (София, май 2004 г.), 2006, с. 218–225.
- с. 154–162: *За някои ергоними в Разложко и Брезнишко (според уставы и отчети на сдружения, съхранявани в Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“)*. // Научни приноси в памет на професор Константин Попов : Материали от научна конференция „100 години от рождението на проф. Константин Попов“, София, 29–30 ноември 2007 г. – В. Търново: ИК Знак’94, 2007, с. 290–299.
- с. 180–199: *С нейното име (за някои дружества и институции на името и с покровителството на царица Елеонора – по материали, съхранявани в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“)*. // Война и милосърдие : Т. 2. Научна конференция, посветена на 95-годишнината от Балканската война и 90-годишнината от смъртта на царица Елеонора. София, 30 ноември 2007 г. – София, 2011.
- с. 271–300: *Имена на сдружения в Пловдивско през 20-те и 30-те години на XX век*. // Състояние и проблеми на българската ономастика. Т. 11. Конференция „Славянска и българска ономастика“, посветена на 70-годишнината на проф. д.ф.н. Людвиг Селимски, 2011, с. 434–465.

- с. 301–330: *Колективният образ на добротворството (Женски благотворителни дружества в България 1878–1944 г.)*. // Известия на Исторически музей – Кюстендил, т. 17, 2011, с. 81–99.
- с. 345–380: *От дружество „Радост“ до дружество „Пощенска марка“ или за ценностните ориентири на търновеца (За някои сдружения във В. Търново 1869–1941 и техните наименования)*. // Състояние и проблеми на българската ономастика. Т. 9. Материали от Национална конференция по ономастика, В. Търново, 16–17 юни 2006 г., 2009, с. 371–408.
- с. 395–412: *Разговор за Сливенското женско дружество „Майчина длъжност“ (от създаването му до Освобождението)*. // Годишник на Регионален исторически музей – Сливен, т. 2, 2011, с. 426–443.
- с. 422–434: *Щрихи към колективния портрет на читалища в Пазарджик и Пазарджишко (с усет за именотворчество)*. // Приятели за науката. Сборник в чест на проф. д.ф.н. Тодор Балкански, посветен на неговата 65-годишнина. – В. Търново: Знак’94, 2009, с. 203–212.
- с. 435–447: *Названия на сдружения в Поповско през 20-те и 30-те години на XX век*. // VI Национална научна конференция „Попово – минало и бъдеще“, 19–20 октомври 2009 г. Т. 2. – В. Търново: Фабер, 2014.
- с. 457–492: *Традиционни и модерни форми на сдружения и техните наименования в Севлиево и Севлиевско (края на XIX–началото на XX век)*. // Състояние и проблеми на българската ономастика. Т. 10. Юбилеен сборник, посветен на 90-годишнината на проф. Николай Ковачев, 2011, с. 105–141.

В съавторство:

- с. 200–222: **Цанка Константинова, Румяна Недялкова**. *С поглед към новото време (за някои сдружения в Габрово след 1878 г. според официални издания, съхранявани в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“)*. // Национална научна конференция „Модернизацията на България и Габрово 1878–2006“, 18–19 септември 2006 г. – В. Търново: Фабер, 2007, с. 254–266.

Цанка Константинова, Христина Димитрова, Румяна Недялкова. *Сдружения и институции в Кюстендил от Освобождението до 40-те години на XX век или „ретроразходка“ в Кюстендилско: Според данни на официални издания, съхранявани в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ – София*. // Известия на Исторически музей – Кюстендил, т. 11, [за 2004], 2005, с. 29–41.

- ² След излизането от печат на първото издание на „Енциклопедия на българската ономастика“ (2010) получих екземпляр, върху който имам възможност да отбележа всякакви грешки, най-вече от техническо

естество, които да бъдат отстранени в нейното второ издание. Искрено съжалявам и се извинявам, че не съм видял и посочил на съставителите проф. Тодор Балкански и проф. Кирил Цанков неточността кой пръв е писал за ергонимите в българското ономастично пространство.

³ Осъвремененият правопис на заглавието на списанието е взет от: **Димитър Иванчев**. Български периодичен печат. 1844–1944. Анотиран библиографски указател. Т. 1. А–М. – София: Наука и изкуство, 1962, с. 426, № 3311.

⁴ В оригинала – *наименуванията*.

⁵ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ (<https://chitalishta.com>, посетен на 17.04.2017) има читалище „Никола Д. Найденов“ в с. Ябланица, общ. Своге, обл. София. Вероятно това е едно от трите читалища, споменати в статията от 1930 г.

⁶ *Васил Класанов* (1890–1950), учител, читалищен и библиотечен деец, роден в Кюстендил. Член на Управителния съвет на Върховния читалищен съвет (1922–1926), негов секретар и касиер. Класанов е сред лидерите на читалищното движение в България. Един от авторите на Закона за народните читалища, приет през 1927 г. Сътрудничи на много периодични издания, сам редактира и издава вестници и списания, свързани с читалищното и библиотечното дело (Българска книга. Енциклопедия. – София: Pensoft, 2004, с. 225–226). Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Васил Класанов-1930“ в с. Горна Глоговица, общ. Земен, обл. Перник. Вероятно това е едно от трите читалища, носили през 1930 г. неговото име, но посочени в статията погрешно В. Класанов. За периода от началото на XX век до 1944 г. практиката училища и читалища да носят имена на живи личности не е непозната. Един от мотивите на подобни наименования е впоследствие патронът да подпомогне институцията финансово или с друг вид дарения, напр. книги. Васил Класанов безспорно е бил авторитет в читалищното дело в България в годините между 1920 и 1930 г., а и след това.

⁷ Възможно е да е печатна грешка. Вероятно става дума за Неофит Рилски..

⁸ *Иван Атанасов Арабаджията* (1830/37–1901) е български национален революционер, съратник на Левски, участник в Събранието на Оборище (1876), участник в Съединението (1885) като предводител на малка чета от с. Царацово, където живее по това време. Народен представител в три народни събрания. Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Дядо Иван Арабаджията – 1926 г.“ в с. Царацово, общ. Марица, обл. Пловдив. Това е читалището, споменато през 1930 г.

⁹ *Дядо Стойно Тинчев* – благодетел на църквата, училището и читалището в с. Поповци, общ. и обл. Габрово. През 1927 г. в селото е основано читалище от родолюбиви млади учители, начело с Христо Николов и Димо Димитров, наречено на дядо Стойно (<https://www.priemimenaselo.eu/приемни-села/село-поповци/>, посетен на 17.04.2017). Към април 2017 г. то носи името „Дядо Стойно-1927“. Това е читалището, споменато през 1930 г. с правописна грешка в името – Дядо Стойко.

¹⁰ *Раде Вилаетски* от с. Върба, дн. квартал на гр. Радомир, е първият учител в килийното училище към църквата „Св. Петка“ в с. Радибош, общ. Радомир, обл. Перник, открито през 1826 г. (<https://bg.wikipedia.org/wiki/Радомир>, посетен на 17.04.2017). Възможно е името „Раде Вилаетски“ да е носено от читалище „Лъч“ в с. Радибош или от читалище „Христо Ботев-1928“ в кв. Върба. В телефонен разговор с читалището в кв. Върба стана ясно, че още от основаването си то носи името „Христо Ботев“, а кметският наместник на с. Радибош Иво Михайлов не знаеше за друго/придано име на вече неработещото читалище „Лъч“.

¹¹ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има две читалища с такова име – „Светило-1926“, с. Беловец, общ. Кубрат, обл. Разград, и „Светило-1931“, с. Горна Гращица, общ. и обл. Кюстендил. От годината на основаване на второто става ясно, че вероятно читалището в с. Беловец е споменато в статията от 1930 г.

¹² Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Граовска пробуда-1928“ в с. Велковци, общ. Брезник, обл. Перник. Вероятно това е читалището, споменато в статията от 1930 г.

¹³ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Селски будилник-1906“ в с. Зетово, общ. Чирпан, обл. Стара Загора. Възможно е това да е читалището, споменато през 1930 г.

¹⁴ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Гранит-1928“ в с. Ново село, общ. и обл. Стара Загора. Възможно е това да е читалището, споменато през 1930 г.

¹⁵ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Бистър ум-1927“ в с. Горна Ковачица, общ. Чипровци, обл. Монтана. Вероятно това е читалището, споменато в статията от 1930 г.

¹⁶ *Гайрет*, от араб. през тур.: 1. Търпение; 2. Старание, усилие да се понасят неследи или страдания. Така се е казвало читалището в с. Рояк, общ. Дългопол, обл. Варна, с пръв председател Фикри Юсеинов ([https://bg.wikipedia.org/wiki/Рояк_\(село\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Рояк_(село)), посетен на 17.04.2017), а към април 2017 г. носи името „Светлина-1928“.

- ¹⁷ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Лоза-1870“ в гр. Бобошево, общ. Бобошево, обл. Кюстендил. Вероятно това е читалището, споменато в статията от 1930 г.
- ¹⁸ Читалището в с. Кацелово, общ. Две могили, обл. Русе, е основано през 1902 г. и по предложение на селския учител Тодор Шейтанов е наречено „Прощавай мрак“. Преименувано е през 1948 г. на името на Никола Йонков Вапцаров (<http://obuch.info/krsteo-malchev-marinov-vzpitanik-na-morskoto-uchilishe.html?page=5>, посетен на 17.04.2017).
- ¹⁹ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Разметаница-1919“ в с. Големо село, общ. Бобов дол, обл. Кюстендил. Вероятно това е читалището, споменато в статията от 1930 г.
- ²⁰ Към април 2017 г. в „Регистър на народните читалища“ има читалище „Каменен стълб-1888“ в с. Кюлевча, общ. Каспичан, обл. Шумен. Възможно е това да е читалището, споменато през 1930 г.
- ²¹ **Димитър Иванчев.** Български периодичен печат. 1844–1944. Аногиран библиографски указател. Т. 1. А–М. – София: Наука и изкуство, 1962, с. 426, № 3311.
- ²² В двете издания на книгата „Българска ономастика“ – от 1982 и 1987 г. Николай Ковачев използва един и същ масив от данни за 3515 имена на читалища. В действителност читалищата са 3512, а общият брой на имената е 509. Вероятно статистическото наблюдение е извършено поне две години преди излизането от печат на първото заглавие (**Ковачев 1982**), затова условно ще приемем, че данните са към 1980 г.
- ²³ Николай Ковачев е събрал заедно различните варианти на името: Отец Паисий, Паисий, Паисий Хилендарски.
- ²⁴ Три от изброените семантични групи – *възпоменателни (мемориални)*, *метафорично-символични* и *по местни имена – топонимични* са назовани така от Николай Ковачев (**Ковачев 1987**: 203–204). Тук и в табл. 1, авторът използва варианта **символно-метафорични**.

БИБЛИОГРАФИЯ

ЕБО 2016: Тодор Балкански, Кирил Цанков. Енциклопедия на българската ономастика. 2. разширено и доп. изд. – В. Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2016. 576 с.

[**EBO 2016: Todor Balkanski, Kiril Cankov.** Enciklopediia na bylgarskata onomastika. 2. razshireno i dop. izd. – V. Tynovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodij“, 2016. 576 s.]

Как се казват нашите читалища. (Читалищно дело). // *Кръгосвет*, II, № 15, 6 април 1930, с. 12.

[Kak se kazvat nashite chitalishta. (Chitalishtno delo). // *Krygosvet*, II, № 15, 6 april 1930, s. 12.]

Ковачев 1982: Николай Ковачев. Българска ономастика. Спецкурс. – В. Търново: ВТУ „Кирил и Методий“, 1982. 230 с.

[**Kovachev 1982: Nikolaj Kovachev.** Bylgarska onomastika. Speckurs. – V. Turnovo: VTU „Kiril i Metodij“, 1982. 230 s.]

Ковачев 1987: Николай Ковачев. Българска ономастика. (Наука за собствените имена). – София: Наука и изкуство, 1987. 212 с.

[**Kovachev 1987: Nikolaj Kovachev.** Bylgarska onomastika. (Nauka za sobstvenite imena). – Sofia: Nauka i izkustvo, 1987. 212 s.]

Русинов 1993: Русин Русинов. Условните собствени имена (ергонимите) към названията на читалища, училища, дружества и др. в българския книжовен език през Възраждането. // *Език и литература*, 1993, № 3–4, с. 117–118.

[**Rusinov 1993: Rusin Rusinov.** Uslovnite sobstveni imena (ergonimite) kym nazvaniata na chitalishta, uchilishta, druzhestva i dr. v bylgarskiia knizhoven ezik prez Vyzrazhdaneto. // *Ezik i literatura*, 1993, № 3–4, s. 117–118.]